

DR. KISS MÁRIA

(1930–2019)

■ Feiszt György

Életének 90. évében, 2019. október 29-én, Vasegerszegen, a Szent Miklós Idősek Otthonában elhunyt dr. Kiss Mária nyugalmazott Vas megyei levéltár-igazgató.

Ismereteink szerint ő volt az egyetlen kolléga, aki szakmai tevékenysége során három levéltárat is igazgatót. 1930. október 6-án, Szombathelyen született. A Kanizsai Orsolya Leánygimnáziumban tett érettségi vizsga után felsőfokú tanulmányait az ELTE Bölcsészettudományi Karán 1953-ban fejezte be. Kötelező gyakornoki évét a Magyar Országos Levéltárban töltötte, ezt követően 1954-ben vette át történelem-levéltáros diplomáját.

A Szombathelyi Állami Levéltárban segédlevéltárosként kezdett dolgozni. 1955. szeptember 1-jétől – Magyarország első női levéltár-igazgatójaként – a Győri Állami Levéltárat vezette, majd 1959 februárjában lett a Veszprémi Állami Levéltár igazgatója. 1961-ben besorozott levéltárosként tért vissza Szombathelyre. Doktori fokozatát 1966-ban a *Szombathely céhes iparának története a 17-19. században* című dolgozatának megvédésével szerezte meg. 1981 januárjától a Vas Megyei Levéltár igazgatóhe-

lyetteseként dolgozott. 1982-től 1986. október 1-jén történt nyugdíjba vonulásáig a Vas Megyei Levéltár igazgatói teendőit látta el.

Dr. Kiss Mária levéltárosi munkásságának fő területe az iratgyűjteményekben rejtőző diplomatikai anyag felkutatása, valamint a családi irattárak rendezése volt. Levéltár-igazgatói működése idején, 1984-ben indította útjára az azóta hagyománnyá vált és évente megrendezett Vas Megyei Levéltári Napokat, valamint szerkesztőként a *Vas megyei levéltári füzetek* sorozatot.

Megyei levéltárvezetőként a magyar levéltárügy hősi szakaszainak terheit hordta a vállán azokban a nehéz években, amikor gyakran a „papírgyűjtő kampányok”-tól kellett a múlt értékes iratait megőrizni az utókor számára.

Közösségi aktív emberként 1963-tól Szombathely város tanácsának, majd 1965-1980-ig a városi végrehajtó bizottságnak tagjaként vett részt szülővárosa közéletében, különös odafigyeléssel a kultúrával és a közművelődéssel kapcsolatos döntésekre.

Precíz forrásfeltáróként a felfedezett, sokszor unikális dokumentumokat és a

tudomására jutott információkat önzetlenül, a szakmai féltékenység legkisebb jele nélkül bocsátotta az adott tudományterület hozzáértőinek rendelkezésére.

A tanácsért hozzá forduló kutatók és levéltári ügyfelek számára bizalmat keltő és megnyugtató volt jó kedélyt sugárzó személyisége. Mindig készen állt a szakmai konzultációkra. Ismerte és számon tartotta a kollégákat, és rendszeresen részt vett a 1970-es években egyre dinamikusabbá váló levéltáros szakma összejövetelein és az örvendetesen szaporodó levéltári konferenciákon. Egyik kezdeményezőként állt élére a Magyar Levéltárosok Egyesülete megalapításának. Rendszeres kapcsolatokat ápolt a szomszédos burgenlandi és szlovéniai társintézmények vezetőivel, levéltárosaival.

Vas megye középkori céhes iparának, valamint Szombathely város ipartörténetének kutatásában szerzett tapasztalatait, eredményeit a Vas megyei folyóiratokban, valamint szakmai periodikákban publikálta. 1971-ben megjelent *Szombathely püspöki mezőváros tanácsa a XVII-XIX. században* című tanulmánya napjainkig megkerülhetetlen dolgozat.

Több évtizeden át volt tagja a Veszprémi Akadémiai Bizottság Céhtörténeti Munkabizottságának. Mint a Vas megyei honismereti mozgalom egyik vezetője irányította Szombathely Város Honismereti Munkabizottságát. Segítségével több Vas megyei falumonográfia, üzem- és intézménytörténeti munka készült.

A hivatásának tekintett archívumi tevékenységet 1986-ban történt nyugdíjba vonulása után magánemberként is folytatta, majd 1991-ben Konkoly István szombathelyi megyés püspök felkérésére elvállalta és közel két 2 évtizeden át irányította a Szombathelyi Egyházmegyei Levéltár szakmai munkáját. Ezekben az években a Művelő-

désügyi Minisztérium Levéltári Osztálya megbízásából ellátta a dunántúli egyházi levéltárak szakfelügyeletét. Tevékenysége elismeréseként számos kitüntetésben részesült, 2005-ben vette át a Széchényi Ferenc-díjat.

Aktivitását, a naponta elvégzett kutatómunkát egy sajnálatos baleset és az azt követő lassú regenerálódás törte meg, majd 1 esztendő múltán bekövetkezett újabb eset végleg lehetetlenné tette. Nehéz élethelyzetében váratlan örömként fogadta Alma Materétől a jubileumi vasdiploma adományozásáról szóló értesítést.

Dr. Kiss Máriával az 1950-es években átalakult levéltári szakma úttörő nemzedékének egyik utolsó személyisége távozott. Temetése 2019. november 6-án, végakarátának megfelelően Szombathelyen, a Szalézi templom kriptájában volt. Szeretetre méltó, színes egyéniségének emlékét kegyelettel fogjuk őrizni. Nyugodjék békében!